

लालबन्दी नगरपालिका
शिक्षक दरबन्दी मिलान, सरुवा तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१

नगर कार्यपालिकाबाट पारित मिति : २०८१/०७/१३

लालबन्दी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
लालबन्दी, सर्लाही
मधेश प्रदेश, नेपाल

लालबन्दी नगरपालिका

शिक्षक दरवन्दी मिलान, सरुवा तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१

नगर कार्यपालिकाबाट पारित मिति : २०८१/०७/१३

प्रस्तावना :

लोकतान्त्रिक व्यवस्था अनुकूल सर्वसाधारण जनताको सदाचार, शिष्टाचार तथा नैतिक चरित्रवान नागरिक तयार गर्न यस नगरपालिकामा सञ्चालित सबै सामुदायिक विद्यालयहरूको व्यवस्थापनमा सुधार गरी गुणस्तरयुक्त विद्यालय शिक्षा विकास गर्न वाञ्छनीय भएकोले लालबन्दी नगरपालिकाले नेपालको संविधानको धारा २२६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपालको संविधानको अनुसूची ८ को क्रम संख्या ८, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा २ को खण्ड ज(११), लालबन्दी नगरपालिकाको नगर शिक्षा ऐन २०७५ को दफा ४४ र ५४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी लालबन्दी नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाको मिति २०८१/०७/१३ गते बसेको बैठकले शिक्षक दरवन्दी मिलान, सरुवा तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१ पारित गरी लागु गरेको छ ।

परिच्छेद - १

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

- क. यस कार्यविधिको नाम "शिक्षक दरवन्दी मिलान, सरुवा तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१" रहेको छ ।
- ख. यो कार्यविधि स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन भए पश्चात लालबन्दी नगरपालिका भरी लागु हुनेछ ।
२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा
- क. "नगरपालिका" भन्नाले लालबन्दी नगरपालिका बुझिनुपर्ने छ ।
- ख. "प्रमुख" भन्नाले लालबन्दी नगरपालिकाको नगर प्रमुखलाई बुझिनुपर्ने छ ।
- ग. "उप प्रमुख" भन्नाले लालबन्दी नगरपालिकाको नगर उप प्रमुखलाई बुझिनुपर्ने छ ।
- घ. "कार्यपालिका" भन्नाले लालबन्दी नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्नेछ ।

- ड "प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत" भन्नाले लालवन्दी नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्नेछ ।
- च. "नगर शिक्षा समिति" भन्नाले लालवन्दी नगरपालिकाको नगर शिक्षा समितिलाई सम्झनु पर्नेछ ।
- छ. "ऐन" भन्नाले लालवन्दी नगरपालिकाको शिक्षा ऐन २०७५ लाई सम्झनु पर्नेछ ।
- ज. "नियमावली" भन्नाले लालवन्दी नगरपालिकाको शिक्षा नियमावली २०७५ लाई सम्झनु पर्नेछ ।
- झ. "तह" भन्नाले लालवन्दी नगरपालिकामा रहेका विद्यालयको तह सम्झनु पर्नेछ ।
- ञ. "सामुदायिक विद्यालय" भन्नाले समुदायको पहलमा स्थापना गरिएको नाफा रहित प्रकृतिको नेपाल सरकारबाट नियमित रूपमा अनुदान पाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालयलाई सम्झनु पर्नेछ ।
- ट. "शिक्षा प्रमुख" भन्नाले लालवन्दी नगरपालिकाको शिक्षा सञ्चालन, व्यवस्थापन, नियमन, निर्देशन, अनुगमन र मूल्यांकन गर्ने तथा ऐन बमोजिम तोकिएको कार्य गर्न खटाएको लालवन्दी नगरपालिकाको शिक्षा यूवा तथा खेलकुद शाखाको वरिष्ठतम कर्मचारी सम्झनु पर्नेछ ।
- ठ. "शिक्षक" भन्नाले विद्यालयको अध्यापक सम्झनु पर्छ । सो शब्दले प्रधानाध्यापक समेतलाई जनाउछ ।
- ड. "विद्यालय समायोजन" भन्नाले विद्यालय गाभ्ने, ठाउँ सार्ने, नाम परिवर्तन गर्ने, बन्द गर्ने, तह वा कक्षा बढाउने, समेतलाई जनाउछ ।

परिच्छेद - २

२. विद्यालय, विद्यार्थी र शिक्षक संख्या एकीन गर्नुपर्ने :

- क) शिक्षक सरुवा तथा व्यवस्थापन गर्नु पूर्व नगरपालिकामा रहेको सामुदायिक विद्यालयको तह, विद्यालयको संख्या, विद्यार्थीको कक्षागत संख्या तथा शिक्षक संख्या एकीन गर्नुपर्ने छ ।
- ख) विद्यार्थी संख्या एकीन गर्दा शैक्षिक सत्रको नयाँ भर्नाबाट प्राप्त अभिलेखलाई आधार मानिने छ ।
- ग) विद्यालयको संख्या एकीन गर्दा समुदायमा विद्यालयको अवस्था, विद्यार्थीको उपलब्धता, नजिकै रहेको अन्य विद्यालयको दुरी सामुदायिक विद्यालयको सुदृढीकरणको आवश्यकता जस्ता विषयलाई मुख्य आधार लिइ विद्यालयको तह र संख्यालाई निर्धारण गरिनेछ ।

- घ) शिक्षक संख्या एकिन गर्दा शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रले उपलब्ध गराएको दरबन्दी तालिकालाई आधार मानी शिक्षक दरबन्दी (मिलान तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७६ को दफा ८ बमोजिमदरबन्दी मिलान, सरुवा तथा व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ङ) दरबन्दी मिलानको क्रममा रहेकोले यस कार्यविधि अनुरूप शिक्षक व्यवस्थापन गर्दा नगरपालिका भित्र रहेको सबै शिक्षक दरबन्दी (राहत समेत) नगरपालिकाको पुल दरबन्दीमा रहनेछ। शिक्षक दरबन्दी मिलान तथा शिक्षक सरुवा र व्यवस्थापनको कार्य सम्पन्न भई पदस्थापना गरेपछि सम्बन्धित शिक्षकको दरबन्दी तोकिएको विद्यालयमा कायम गरिनेछ।
- च) प्र.अ. छनौट तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७९ बमोजिम प्रधानाध्यापकको छनौट तथा पदस्थापना भैसकेका प्रधानाध्यापकहरूलाई यथावत रहने व्यवस्था हुनेछ ।
- छ) विद्यालयमा विद्यार्थी सङ्ख्या कम भएमा दरबन्दी कटौती हुने र बढी भएमा अनुपात मूल्याङ्कन गरी दरबन्दी थप हुने स्वचालित सरुवा प्रणाली लागू गरिनेछ ।

३. शिक्षक दरबन्दी मिलान, सरुवा तथा व्यवस्थापन गर्दा लिईने आधारहरू :

- (क) शिक्षक दरबन्दी मिलान, सरुवा तथा व्यवस्थापन गर्दा देहायको आधारलाई प्राथमिकता दिईनेछ।
१. शिक्षक दरबन्दी मिलान गर्दा आधारभूत तह कक्षा १-५ का लागि शिक्षक विद्यार्थी अनुपात १:४० कायम गरिनेछ। अन्य तहलाई १:५० गरिनेछ । तर विद्यालयको दुरी धेरै टाढा भइ विद्यार्थी जान नसक्ने अवस्थामा चुरे भेगका वडा नं. हरू १२, १३, १४ र १५ का विद्यालयको आधारभूत तह कक्षा १-५ का लागि शिक्षक विद्यार्थी अनुपात १:२० र अन्य तहलाई १:३० गरिनेछ। कार्यरत शिक्षक संख्याको आधारमा आधारभूत तह कक्षा १-५ सम्म प्रति विद्यालय न्यूनतम २ जना शिक्षकको दरबन्दी नघटने व्यवस्था गरिनेछ।
 २. शैक्षिक सत्र सुरुको EMIS मा अध्यावधिक भएको विद्यार्थी सङ्ख्यालाई मुख्य आधार बनाईने।

३. विद्यालयमा स्वीकृत दरबन्दीमा कार्यरत स्थायी/अस्थायी/राहत/शिक्षण सिकाई अनुदान कोटा/ न.पा. अनुदान र वडा अनुदान समेतमा कार्यरत तहगत शिक्षकको सङ्ख्यालाई आधार लिने।
४. दरबन्दी मिलानका क्रममा बढी हुन आई कटौती हुनु पर्ने दरबन्दीलाई नगर शिक्षा समितिको पुल दरबन्दीमा राखी शिक्षक विद्यार्थी अनुपातका आधारमा शिक्षकको योग्यता, मूल विषय र निजले प्राप्त गरेको अध्यापन अनुमति पत्रका आधारमा माध्यामिक विद्यालयमा खटाउने र यसरी खटाउँदा सबै भन्दा बढी विद्यार्थी भएका विद्यालयलाई प्राथमिकता दिइनेछ। शिक्षकको तोकिएको योग्यता मूल विषय अध्यापन अनुमति पत्र जस्ता वैयक्तिक विवरण प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको निर्णय अनुसार विद्यालयवाट लिइनेछ।
५. शिक्षक खटाउँदा भरसक माथिल्लो शैक्षिक योग्यता भएकालाई माथिल्लो तहमा अध्यापन गराउने गरी शिक्षक कमी भएका विद्यालयहरूमा खटनपटनको व्यवस्था मिलाउने।
६. सम्बन्धित तहको दरबन्दी उपलब्ध गराउन नसक्ने अवस्थामा तल्लो तहको माथिल्लो शैक्षिक योग्यता भएका शिक्षकबाट कक्षा सञ्चालनको व्यवस्था मिलाई तत्कालको शिक्षक अभावलाई सम्बोधन गर्दै लैजाने।
७. दरबन्दी मिलान गर्दा सकेसम्म विषयगत समस्या न्यून हुने गरी मिलान गर्ने।
८. दरबन्दी मिलानका क्रममा विद्यार्थी सङ्ख्या कम भइ शिक्षक सङ्ख्या कटौतीमा परेका दरबन्दी विद्यार्थी सङ्ख्या बढी भएका विद्यालयमा मिलान गर्ने सक्ने।
९. हाल सम्म तहगत र विषयगत दरबन्दी प्राप्त नभएका विद्यालयलाई सम्बोधन गर्ने गरी मिलान गर्ने।
१०. दरबन्दी मिलान कार्य भनेको शैक्षिक जनशक्तिको सङ्ख्यात्मक र विषयगत मिलान समेत भएकाले शिक्षा ऐन २०२८ र शिक्षा नियमावली २०५९ मा उल्लेखित तहगत र विषयगत मिलानमा प्रभाव पर्ने गरी विषय परिवर्तन नगर्ने।

११. कुनै पनि विद्यालयमा शिक्षा ऐन २०२८ र शिक्षा नियमावली २०५९ मा व्यवस्था भए बमोजिम शिक्षामा उल्लेखित तहगत र विषयगत दरबन्दीमा एउटै विषयका शिक्षक बढी हुन आएमा विषयगत मिलान हुने गरी पदपूर्ति गर्ने।
१२. दरबन्दी मिलान गर्दा विद्यालयमा आधारभूत तह (६-८) र मा वि कक्षा (९-१२) सञ्चालन भएको विद्यालयमा तोकिएको न्युनतम दरबन्दी नभएको अवस्थामा सम्भव भएसम्म प्राथमिक तहको पुल दरबन्दीबाट सम्बोधन गर्दै जाने।
- क) शिक्षा, यूवा तथा खेलकुद शाखाले शिक्षकहरूको सूची तयार गर्नेछ। यसरी तयार गरेको सूची र विद्यालयको आवश्यकता, विद्यार्थी संख्याको आधारमा शिक्षकको सरुवा तथा व्यवस्थापनको कार्य गरिनेछ।
- ख) शिक्षक सरुवा तथा व्यवस्थापन गर्दा नगरपालिकामा कायम हुन आएको माथिल्लो तहमा गणना हुने प्राथमिक तहको पुल दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकहरूलाई माथिल्लो तहमा अध्यापन गराउने गरी खटाईने छ।
- ग) अपाङ्गता भएका शिक्षकको हकमा अपाङ्गताको वर्गीकरण अनुसार (क) र (ख) श्रेणीका अपाङ्गता भएका शिक्षकहरूलाई सम्भव भएसम्म निजको घर पायक पर्ने गरी व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ।
- घ) प्रति विद्यालय कम्तिमा १५ जना बालबालिका बालविकास कक्षामा भएमा १ जना बालविकास शिक्षक अनिवार्य हुने व्यवस्था मिलाइनेछ। हाल सञ्चालनमा रहेका बालविकास केन्द्रमा कम्तिमा १५ जना बालबालिका हुनुपर्नेछ यदी सो भन्दा कम बालबालिका सख्या भएमा निजको दरबन्दी पुलमा राखी अन्यत्र खटाउन सकिनेछ साथै निजको योग्यताको आधारमा आधारभूत तह (१-५) मा खटाउने व्यवस्था गरिनेछ।
१३. विद्यालय शिक्षा एवं शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि आवश्यकता अनुसार नगर शिक्षा समितिका सिफारिसमा पालिका भित्र कार्यपालिकाले शिक्षक सरुवा गर्न सक्नेछ। यसरी शिक्षक सरुवा गर्दा आवश्यकता अनुसार प्रत्येक ३/३(तीन) वर्षमा सरुवा गर्न सकिने छ।

१४. सार्वजनिक विद्यालयको कक्षा ११ मा कम्तिमा १५ जना भन्दा कम विद्यार्थी सङ्ख्या भएमा साविकको उच्च माध्यामिक तह (हालको ११/१२) को दरबन्दी नगरपालिकाको पुल दरबन्दीमा राखी आवश्यकता अनुसार बढी विद्यार्थी सङ्ख्या भएका विद्यालयमा विषय मिलान हुने गरि खटाइनेछ ।
१५. नेपाल सरकारबाट नियमित रूपमा एकमुष्ट अनुदान प्राप्त गरेका विद्यालयहरूको हकमा दरबन्दी मिलान सुरुवा तथा व्यवस्थापन हुने छैन ।
१६. सार्वजनिक विद्यालय समायोजन एव् एकीकरण कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७७ को दफा ५(१) र (२) बमोजिम समायोजन एकीकरणको आधारमा आवश्यकता अनुसार तह र विद्यालय स्वतः गाभिने छन् ।
१७. एउटै विद्यालयमा लगातार ३ वर्ष भन्दा बढी कार्यरत रहेमा सुरुवा गर्न सकिनेछ तर अवकाश हुन २ वर्ष मात्र बाकी रहेका शिक्षकहरू लाई सुरुवा गर्दा निजको सहमतिमा गर्न सकिने छ ।
१८. हाल कायम भएको शिक्षक विद्यार्थी अनुपात भन्दा बढी शिक्षक दरबन्दी स्वत नगरपालिकाको पुल दरबन्दीको रूपमा रहनेछ । पुलको रूपमा रहेको दरबन्दी कार्यपालिकाले जुनसुकै समयमा विद्यार्थी सख्या बढी भएको विद्यालयमा स्थानन्तरण गर्न सकिनेछ ।
१९. आधारभुत कक्षाको कक्षा १ देखि ५ सम्म शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको अधारमा तथा अन्य कक्षाहरूको हकमा शिक्षक विद्यार्थी अनुपात र विषयगत अधारमा शिक्षक व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२०. प्रस्तावित यस मापदण्ड अनुसार १ देखि ५ सम्म सञ्चालनमा रहेका विद्यालयमा यदि ४० जना विद्यार्थी सख्याको ६० प्रतिशत विद्यार्थी बढेमा थप १ शिक्षकको दरबन्दी थप्न सकिने व्यवस्था गरिनेछ ।
२१. कक्षा ६ देखि १२ कक्षासम्म अध्यापन गराउने शिक्षकहरूको कार्य सम्पादन मूल्याकन, विषयगत नतिजा, SEE को नतिजा र कक्षा १२ को कुनै एक नतिजालाई आधारमानी जुनसुकै समयमा सुरुवा तथा व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ । आधारभुत तह कक्षा १ देखि ५ को आवश्यकता अनुसार गरिनेछ ।
२२. शिक्षक व्यवस्थापनका लागि स्थायी, राहत र करारका शिक्षकहरूको आवश्यकतानुसार सुरुवा गर्न सकिनेछ ।

२३. सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत बालबिकास शिक्षक र विद्यालय कर्मचारीको आवश्यकता अनुसार दरबन्दी मिलान र सरुवा गर्न सकिनेछ ।

४. जिल्लान्तर तथा अन्तर स्थानीय तह सरुवा सम्बन्धी व्यवस्था : जिल्लान्तर तथा अन्तर स्थानीय तह सरुवा सम्बन्धी व्यवस्था सङ्घीय ऐन नियम अनुसार हुनेछ ।
५. कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गर्नु पर्ने : दफा ३ को मापदण्ड बमोजिम शिक्षा, यूवा तथा खेलकुद शाखाले तयार गरेको शिक्षक सरुवा तथा व्यवस्थापनको सूची नगर शिक्षा समितिको सिफारिस सहित स्वीकृतिका लागि नगर कार्यपालिका बैठक समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ । कार्यपालिकाबाट स्वीकृति भए पश्चात मात्र सरुवा तथा व्यवस्थापन कार्यको कार्यान्वयन गरिनेछ ।

परिच्छेद- ३

६. दरबन्दी मिलानको क्षेत्र :

- (१) नगरपालिकाले दरबन्दी मिलान गर्दा नगरपालिका भित्रको सबै विद्यालयको एकै पटक वा आवश्यकता अनुसार गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद- ४

७. विविध

- (१) यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका प्रावधानहरू संघीय एवं प्रादेशिक ऐन नियम तथा नेपाल कानूनसग वाजिएमा बाजिएको हदसम्म अमान्य हुनेछ ।
- (२) कार्यविधिमा भएका बाधा अड्चन फुकाउनु परेमा नगर कार्यपालिकाको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।